

Musikskolan Lilla Akademien AB
Organisationsnummer: 556551-0756
info@lillaakademien.se

Beslut för förskoleklass och grundskola

efter tematisk tillsyn av mottagande av elever i fristående förskoleklass och grundskola vid Musikskolan Lilla Akademien F-9, med huvudman Musikskolan Lilla Akademien AB, belägen i Stockholms kommun

21/12-21 Rättelse enligt 36 § förvaltningslagen
Uppenbart skriv fel i första stycket sida 2. Ska rätteligen
vara 1 mars 2022. Fel datum stryks över.

Skolinspektionens beslut

Rättelse
FREDRIK JOHANSSON

Föreläggande

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i arbetet med mottagande och urval av elever vid Musikskolan Lilla Akademien F-9, med huvudman Musikskolan Lilla Akademien AB, belägen i Stockholms kommun. Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Musikskolan Lilla Akademien AB att senast den ~~1 mars 2021~~ vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart.

Nedan anges de åtgärder som huvudmannen måste vidta för att avhjälpa de påtalade bristerna samt den lagstiftning med tillhörande föreskrifter som huvudmannens åligganden följer av. Enligt 2 kap. 8 § skollagen ansvarar huvudmannen för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. Vidare ska huvudmannen enligt 4 kap. 7 § skollagen, om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, se till att nödvändiga åtgärder vidtas. Dessa bestämmelser ligger till grund för samtliga åtgärder i beslutet om föreläggande.

Skälen för Skolinspektionens ställningstagande i fråga om att verksamheten inte uppfyller krav som följer av föreskrifter som gäller för verksamheten (påtalad brist) samt i fråga om de skyldigheter som huvudmannen måste fullgöra (åtgärder) redovisas nedan under rubriken Motivering till föreläggande.

Mottagande av elever i fristående förskoleklass och/eller grundskola

Skolinspektionen konstaterar att Musikskolan Lilla Akademien AB, i egenskap av huvudman för Musikskolan Lilla Akademien, inte uppfyller författningskraven avseende arbetet med mottagande och urval av elever vid den aktuella skolenheten.

Åtgärder

Musikskolan Lilla Akademien AB ska, i egenskap av huvudman för Musikskolan Lilla Akademien, säkerställa att mottagandet och urvalet till skolenheten sker i enlighet med skolförfattningarnas krav på öppenhet. I detta ingår att:

- Säkerställa att det på förhand inför varje ansökningsperiod för respektive inriktning fastställs vilken lägsta godtagbara nivå av färdigheter en elev ska uppvisa för att eleven ska anses ha förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen och därmed kunna få en plats/reservplats. (9 kap. 6, 6a, 17-18 §§ och 10 kap. 9, 9a, 35-36 §§ skollagen samt 9 kap. 25-27 §§ skolförordningen)
- Inför varje ansökningsperiod ska det fastställas hur många platser som ska tillsättas per årskurs (9 kap. 6, 6a, 17-18 §§ och 10 kap. 9, 9a, 35-36 §§ skollagen samt 9 kap. 25-27 §§ skolförordningen)
- Säkerställa att information ges till varje vårdnadshavare som ansöker om plats till sina barn på skolenheten om lägsta godtagbara nivå av färdigheter som krävs för ett godkänt prov och därmed vad som krävs för att få en plats/reservplats samt om antal platser som ska tillsättas.

(9 kap. 6, 6a, 17-18 §§ och 10 kap. 9, 9a, 35-36 §§ skollagen samt 9 kap. 25-27 §§ skolförordningen)

- Säkerställa att beslut fattas om hur elever ska särskiljas vid urvalsförfarandet. (9 kap. 6, 6a, 17-18 §§ och 10 kap. 9, 9a, 35-36 §§ skollagen samt 9 kap. 25-27 §§ skolförordningen)
- Säkerställa att information ges till varje vårdnadshavare som ansöker om plats till sina barn på skolenheten om hur elever särskiljs vid ett urvalsförfarande. (9 kap. 6, 6a, 17-18 §§ och 10 kap. 9, 9a, 35-36 §§ skollagen samt 9 kap. 25-27 §§ skolförordningen)
- Säkerställa att Musikskolan Lilla Akademien upphör med att beakta icke-objektiva faktorer så som elevers egenskaper, behov av att uttrycka sig och intresse i mottagande- och urvalsförfarandet. (9 kap. 6, 6a, 17-18 §§ och 10 kap. 9, 9a, 35-36 §§ skollagen samt 9 kap. 25-27 §§ skolförordningen)
- Säkerställa att det på förhand definieras och tydligt kommuniceras vilka färdigheter som på ett objektivt, sakligt och förutsägbart sätt testas inom ramen för elevers instrumentspelande under färdighetsprovet. (9 kap. 6, 6a, 17-18 §§ och 10 kap. 9, 9a, 35-36 §§ skollagen samt 9 kap. 25-27 §§ skolförordningen)
- Säkerställa att Musikskolan Lilla Akademien upphör med att, efter genomförda färdighetsprov, beakta elevers val av instrument utan att objektiva kriterier uppställts och information på förhand lämnats till sökande elever och vårdnadshavare inför provtillfället om hur kriterierna beaktas i mottagande- och urvalsförfarandet. (9 kap. 6, 6a, 17-18 §§ och 10 kap. 9, 9a, 35-36 §§ skollagen samt 9 kap. 25-27 §§ skolförordningen)
- Säkerställa att den information som Musikskolan Lilla Akademien lämnar på förhand om vilka kriterier som ska testas och bedömas på färdighetsproven stämmer överens med hur färdighetsproven genomförs. (9 kap. 6, 6a, 17-18 §§ och 10 kap. 9, 9a, 35-36 §§ skollagen samt 9 kap. 25-27 §§ skolförordningen)
- Säkerställa att en elev eller dennes vårdnadshavare på begäran härom får ta del av sitt provresultat efter genomfört färdighetsprov. (9 kap. 6, 6a, 17-18 §§ och 10 kap. 9, 9a, 35-36 §§ skollagen samt 9 kap. 25-27 §§ skolförordningen)

Bakgrund

Skolinspektionen genomför under våren och hösten 2021 en tematisk tillsyn avseende mottagandet av elever i fristående förskoleklass och grundskola. I den tematiska tillsynen har Musikskolan Lilla Akademien F-9 ingått. Skolinspektionens utredning har genomförts genom översyn av information på skolans hemsida, genom att skriftligt underlag har begärts in och granskats samt genom intervjuer med vårdnadshavare till elever som inte erbjudits plats inför höstterminen 2021, skolans rektor, personer med särskilt ansvar för mottagande samt elever som genomfört färdighetsprovet. Intervjuerna har genomförts på distans under perioden 3–9 september 2021.

De övergripande frågeställningarna för den tematiska tillsynen är:

1. Är förskoleklassen och grundskolan öppen för alla elever?
2. Sker urval till förskoleklassen och grundskolan på ett korrekt sätt?

Motivering till föreläggande

Skolinspektionens bedömning

Vid Musikskolan Lilla Akademien tillämpas färdighetsprov som grund för mottagande och urval i förskoleklass och vid antagning och urval till reservplatser i övriga årskurser. Skolinspektionen kan konstatera att yngre barn av naturliga skäl sällan har utvecklat några mer omfattande färdigheter inom olika ämnen. Oaktat det måste mottagande till skolan ske utifrån principer som är lika för alla elever som har rätt till utbildningen. Färdighetsprovet måste avseende alla årskurser därför vara sådant att principerna för öppenhet iaktas varpå provets utformning och tillämpning ska präglas av objektivitet, transparens och förutsägbarhet.

Skolinspektionens utredning visar att Musikskolan Lilla Akademien inte har en på förhand given gräns för vilket resultat eller hur många poäng som en elev ska uppnå på färdighetsprovet för att bedömas ha de särskilda färdigheter som krävs för utbildningen och för att därmed kunna antas till den. Utredningen visar vidare att skolan inte fastställer eller kommunicerar hur många elever som ska tas in i de olika årskurserna inför respektive antagningsomgång. En bedömning av hur många elever som ska ges plats på skolenheten görs istället efter varje period då färdighetsproverna genomförs. Ovanstående omständigheter medför brister i förhållande till den transparens, rättssäkerhet och förutsägbarhet som ska gälla kring mottagande- och urvalsprocessen. Om gränsen för vilket provresultat som minst måste uppnås för att kunna bli antagen justeras utifrån de sökande elevernas provresultat förfelas dessutom syftet med färdighetsproverna, vilket är att pröva om de sökande har förutsättningar att tillgodogöra sig den aktuella utbildningen.

Skolinspektionens tillsyn visar att de elever som får besked om att de inte kommer in på skolan saknar möjlighet att antas fram till nästa omgång då färdighetsprov genomförs, medan elever som tilldelas reservplats kan erbjudas vakanta platser på skolan om sådana uppstår under motsvarande period. Det har inte kommit fram att det finns en fast gränsdragning för när ett färdighetsprov ska betraktas som godkänt och ge en eleven en reservplats eller att förfarandet med tilldelning av reservplatser på annat sätt har gjorts så att det kan genomföras på ett förutsägbart och tydligt sätt. Bedömningen av vilka och hur många elever som ges reservplats uppges samtidigt beslutas från fall till fall. Skolinspektionen bedömer att tilldelningen av reservplatser således innefattar godtyckliga moment som är oförenliga med kravet på öppenhet, förutsägbarhet och rättssäkerhet. Enligt Skolinspektionens mening utgör detta en följd av att det finns en otydlighet kring vad som utgör ett godkänt provresultat efter genomfört färdighetsprov.

Skolinspektionens tillsyn visar vidare att det saknas en enhetlig metod med objektiva kriterier för att särskilja elevers prestationer och ta ställning till vilken elev som ska ges plats på Musikskolan Lilla Akademien. Vid mottagande och urval till skolan inte bara tas hänsyn till de färdigheter elever uppvisat vid färdighetsproven, utan även allmänna egenskaper hos eleverna tillmäts betydelse i den slutliga bedömningen av vilka elever som ska beredas plats på skolan. Huvudmannens uppgifter om att provtillfället är utformat på ett sätt som tar tillvara den sökandes musikintresse, men att det är objektiva kriterier som utgör grund för bedömningen, framstår som oförenligt med andra uppgifter i ärendet där exempelvis intresse, begåvning och allmän musikalitet framhålls på olika sätt av flera representanter för skolenheten vara av betydelse. Att skolan inte har tydliga grunder för den inbördes rangordningen av sökande elever leder till bedömningar som brister i förutsägbarhet och transparens avseende vilka elever som erbjuds plats på skolan. De som deltar i bedömningen ger olika beskrivningar av hur

ställningstagandet görs och vad som beaktas. Även inom bedömningen av kriteriet instrument förekommer det att annat än elevens aktuella färdighet i att spela sitt instrument ges hänsyn. Sådant som ett behov av att uttrycka sig på instrumentet beaktas vid bedömningen. Även om instrumentspel kan utformas som ett objektiva kriterium inom ämnet musik beaktas således icke-objektiva faktorer när poäng sätts på instrumentspelandet. Det har därtill förekommit att frågan om vilket instrument som en elev spelar beaktas i mottagande- och urvalsprocessen utifrån exempelvis vilket behov av musiker med inriktning mot instrumentet som finns i samhället i stort eller skolans sammansättning av ensembler. Utifrån bristen på förutsägbarhet, transparens och saklighet i hur elevens instrumentval beaktas kan inte Musikskolan Lilla Akademiens sätt att efter genomfört prov ta hänsyn till exempelvis sammansättning av skolans ensembler godtas. Skolinspektionen bedömer att det nu aktuella förfarandet öppnar upp för godtyckliga bedömningar som åsidosätter författningarnas krav på öppenhet, rättssäkerhet och förutsägbarhet.

Skolinspektionens utredning visar att Musikskolan Lilla Akademien inte ger någon information på förhand till sökande elever eller deras vårdnadshavare om vilka konkreta bedömningskriterier som kommer att provas genom färdighetsprovet. Istället ges annan, mer övergripande information i informationsbrev och på hemsidan avseende provtillfället. De beskrivningar som ges lämnar stort tolkningsutrymme och det framgår också att vårdnadshavare uppfattat det som ottydligt vad det är som skolan avser att bedöma vid färdighetsprovet. Ett exempel på den bristande tydligheten är att instrumentspel på skolans hemsida uppges vara frivilligt för yngre elever som söker till skolan. Trots detta framkommer det vid tillsynen att detta moment kan påverka resultatet på deras färdighetsprov. Att korrekt information om vad som bedöms inte kommuniceras medför en bristande förutsägbarhet och transparens. Detta innebär i detta fall dessutom att eleverna inte genomför färdighetsproven på lika villkor vilket är en fråga om rättssäkerhet. Vid tillsynen har det också framkommit att provresultaten från färdighetstesterna inte görs tillgängliga för elever eller deras vårdnadshavare om de ber att få ta del av uppgifterna. Bristen på möjlighet till insyn i färdighetsprovernars bedömning och resultat medför även det bristande transparens på ett sätt som åsidosätter kravet på öppenhet.

Skolinspektionen bedömer sammantaget att den bristfälliga transparens och förutsägbarhet som präglar arbetet med mottagande och urval vid Musikskolan Lilla Akademien får till följd att föräldrar och elever som söker sig till skolan inte fullt ut känner till förutsättningarna för att få en plats på skolan, vilket utgör en brist i förhållande till författningarnas krav på öppenhet och förutsägbarhet.

Rättsliga utgångspunkter för prövningen

Om förskoleklassen

Tester och prov får inte utgöra villkor för antagning eller grund för urval till eller inom en skolenhet. Tester och prov får inte heller utgöra villkor för fortsatt utbildning vid en skolenhet eller i den elevgrupp som eleven tillhör. (9 kap. 6 § skollagen)

Efter ansökan från en huvudman får regeringen, trots vad som anges i 6 § första stycket, besluta att färdighetsprov i musik får utgöra villkor för antagning och grund för urval till utbildning vid eller inom en skolenhet. Ett sådant beslut får bara fattas om färdighetsprov användes vid antagning eller urval till utbildningen före utgången av juni 2011 och det finns särskilda skäl. Beslutet ska avse en viss huvudman samt en viss

skolenhet eller elevgrupp. När färdighetsprov används som grund för urval till en viss skolenhet får ingen annan urvalsgrund tillämpas. (9 kap. 6 a § skollagen)

Varje fristående förskoleklass ska vara öppen för alla elever som ska erbjudas utbildning i förskoleklassen. Utbildningen får dock begränsas till att avse elever som är i behov av särskilt stöd för sin utveckling. (9 kap. 17 § skollagen)

Om det inte finns plats för alla sökande till en skolenhet med förskoleklass, ska urvalet göras på grunder som är förenliga med 17 § första stycket och som Statens skolinspektion godkänner, om inte annat följer av ett beslut som har fattats med stöd av 6 a §. (9 kap. 18 § skollagen)

Om grundskolan

Tester och prov får inte utgöra villkor för antagning eller grund för urval till eller inom en skolenhet. Tester och prov får inte heller utgöra villkor för fortsatt utbildning vid en skolenhet eller i den elevgrupp som eleven tillhör. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter som innebär undantag från första och andra styckena för utbildning från och med årskurs 7 och, om det finns särskilda skäl, även för utbildning från och med årskurs 4. Sådana föreskrifter får innebära att bestämmelsen i 30 § första stycket om en annan elevs berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts. (10 kap. 9 § skollagen)

Efter ansökan från en huvudman får regeringen, trots vad som anges i 9 § första stycket, besluta att färdighetsprov i musik får utgöra villkor för antagning och grund för urval till utbildning i årskurs 1, 2 eller 3 vid eller inom en skolenhet. Ett sådant beslut får bara fattas om färdighetsprov användes vid antagning eller urval till utbildningen i de årskurser som ansökan avser före utgången av juni 2011 och det finns särskilda skäl. Beslutet ska avse en viss huvudman samt en viss skolenhet eller elevgrupp. När färdighetsprov används som grund för urval till en viss skolenhet får ingen annan urvalsgrund tillämpas. Om huvudmannen har tagit emot en elev i förskoleklassen efter färdighetsprov enligt bestämmelserna i 9 kap. 6 a §, får färdighetsprov inte användas som villkor för att eleven ska få fortsätta sin utbildning i årskurs 1 vid samma skolenhet eller inom samma elevgrupp. (10 kap. 9 a § skollagen)

Varje fristående grundskola ska vara öppen för alla elever som har rätt till utbildning i grundskolan. Utbildningen får dock begränsas till att avse

1. vissa årskurser,
2. elever som är i behov av särskilt stöd, och
3. vissa elever som utbildningen är speciellt anpassad för. (10 kap. 35 § skollagen)

Om det inte finns plats för alla sökande, ska urvalet göras på grunder som är förenliga med 35 § första stycket och som Statens skolinspektion godkänner, om inte annat följer av

1. föreskrifter som meddelats med stöd av 9 § tredje stycket,
2. andra föreskrifter som avser fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning eller särskilda utbildningar, eller
3. ett beslut som har fattats med stöd av 9 a §. (10 kap. 36 § första stycket skollagen)

En huvudman som anordnar utbildning som kräver att eleverna har särskilda färdigheter i bild, idrott och hälsa, musik eller slöjd får från och med årskurs 7 använda färdighetsprov som

1. villkor för antagning till en viss skolenhet eller elevgrupp,
2. grund för urval till en viss skolenhet eller elevgrupp när det finns fler sökande än platser, och

3. villkor för fortsatt utbildning vid en viss skolenhet eller elevgrupp. (9 kap. 25 § skolförordningen)

Statens skolinspektion får efter ansökan besluta att en huvudman får använda färdighetsprov från och med årskurs 4 i de fall som avses i 25 §, om det finns särskilda skäl med hänsyn till utbildningens innehåll och inriktning. Beslutet ska avse en viss skolenhet eller viss elevgrupp. (9 kap. 26 § skolförordningen)

När färdighetsprov används som grund för urval till en viss skolenhet får ingen annan urvalsgrund tillämpas. (9 kap. 27 § skolförordningen)

Förarbeten

Huvudregeln är att en fristående skola ska vara öppen för alla som har rätt till utbildning i grundskolan. Med att skolan ska vara öppen för alla avses här bl.a. att skolan i mån av plats ska ta emot alla sökande som har rätt till utbildning i grundskolan och att särskilda intagningskrav, t.ex. visst etniskt ursprung eller viss församlingstillhörighet, inte får finnas. Om det inte finns plats för alla sökande till en fristående grundskola, ska urvalet ske efter grunder som är godkända av Statens skolinspektion. En fristående skola som inte har plats för alla sökande måste göra urvalet på grunder som inte sätter kravet på öppenhet för alla elever ur spel. (prop. 2009/10:165 s. 382 f. och 744)

Färdighetstester kan fylla en viktig funktion i samband med antagning och urval till utbildningar som kräver särskilda färdigheter. Ett syfte med sådana tester är att bedöma möjligheten för en elev att följa en utbildning som erbjuds inom ramen för en viss profil. Det kan inte anses ligga i en elevs intresse att påbörja en utbildning med viss profil för att sedan efter ett tag upptäcka att hon eller han saknar förutsättningar för att kunna slutföra den. Ett annat syfte är att göra ett urval av elever när antalet sökande överstiger antalet platser. (prop. 2009/10:165 s. 371)

Grundskolan ska erbjuda en allsidig grundläggande utbildning, inte en specialisering som kan hämma elevernas möjlighet att tillgodogöra sig en bred utbildning i alla ämnen. Regeringen föreslår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ges ett bemyndigande att utfärda föreskrifter om att färdighetsprov ska kunna användas efter godkännande av ansvarig myndighet fr.o.m. årskurs 7. Om det finns särskilda skäl ska det dock vara möjligt att använda tester även i lägre årskurser, dock tidigast fr.o.m. årskurs 4. Sådana skäl kan t.ex. vara att det gäller en sedan länge pågående verksamhet och att färdighetstesterna används på ett sätt som är förenligt med den praxis som i dag accepteras av Statens skolinspektion. Föreskrifterna ska få innebära att den så kallade närhetsprincipen åsidosätts. Att som villkor för antagning ställa upp krav på medlemskap i en förening eller dylikt kan t.ex. inte anses förenligt med de föreslagna bestämmelserna eller med skollagen i övrigt. Användande av färdighetstester bör endast tillåtas i begränsad omfattning efter ansökan till och godkännande av ansvarig myndighet. (prop. 2009/10:165 s. 372)

Huvudmannen måste vara tydlig med vilka urvalsgrunder som används till skolenheten och i vilken ordningsföljd de används. Urvalsgrunderna ska vidare vara transparenta och förutsägbara för de sökande. Urvalsgrunderna får inte ändras under pågående ansöknings- och antagningsprocess om de påverkar kravet på öppenhet. (prop. 2015/16:184, s. 9–10)

Det huvudsakliga syftet med färdighetsprov vid antagning är att avgöra om de sökande har förutsättningar att tillgodogöra sig den aktuella utbildningen och, om antalet

sökande är fler än antalet platser, vilka sökande som har de bästa förutsättningarna att göra detta. Det är alltså fråga om ett prognosverktyg som måste anpassas med hänsyn till åldern hos de sökande. Yngre barn har av naturliga skäl sällan utvecklat några mer omfattande färdigheter inom musik. Antagningsprov inför förskoleklassen och grundskolans lägre årskurser skulle därför snarare testa de sökandes fallenhet för det aktuella ämnet, än de färdigheter de hunnit förvärva. (prop. 2013/14:229 s. 12)

Praxis

Högsta förvaltningsdomstolen har avseende urval till kommunala skolor uttalat följande. Bestämmelsen förutsätter att kommunen gör ett urval av de elever som måste anvisas plats i en annan skola än den önskade. Av bestämmelsen framgår dock inte närmare hur ett sådant urval ska gå till. Kommunen har därmed en viss frihet att bestämma vilka kriterier som ska läggas till grund för prioriteringen. Ett grundläggande krav är emellertid att urvalet sker på ett objektivt, sakligt och icke-diskriminerande sätt och med hänsyn tagen till vad som sammantaget är bäst för samtliga inblandade elever. (jfr Högsta förvaltningsdomstolens dom HFD 2015 ref. 50)

Av tillståndsbeslut där Skolinspektionen tidigare prövat vilka grunder för urval som godkänns framgår följande. Bedömning av en elevs färdigheter ska göras på objektiva grunder. En elevs "allmänna musikalitet" är inte en särskild färdighet som behövs för utbildningens fullgörande i ämnet musik och ska således inte bedömas vid ett färdighetsprov. Färdighetsprov får endast användas om det är nödvändigt för att utbildningen kräver färdigheter som huvudmannen måste försäkra sig om att eleverna har för att kunna följa utbildningen i det aktuella ämnet. När färdighetsprovet ska användas som villkor för antagning måste det således krävas en viss poängsumma för att kunna antas till utbildningen. För att tillämpningen av färdighetsprov ska ske transparent och rättssäkert måste det enligt Skolinspektionen vara förutsebart hur många elever som antas inför varje ansökningsperiod och hur bedömning görs. Om det exakta antalet inte är bestämt i förväg finns även här en risk att ytterligare elev/elever antas på godtyckliga grunder. (Skolinspektionens beslut den 26 november 2020, diarienummer 2020:6006)

Elevs intresse och begåvning är inte att anse som särskilda färdigheter (Skolinspektionens beslut den 28 oktober 2013, diarienummer 2013:298).

Kommunen har angett att vid fler sökande än antalet platser så rangordnas godkända arbeten. Det framgår dock inte av kommunens ansökan vilken nivå som ett arbete ska uppnå för att vara ett godkänt arbete. Det framgår heller inte hur rangordningen av de godkända arbetena görs. Att det inte tydligt framgår hur bedömningen av elevernas färdigheter görs kan leda till godtyckliga bedömningar avseende vilka elever som ska tas in efter genomfört färdighetsprov då skolan avser att använda färdighetsprov som grund för urval. (Skolinspektionens beslut den 15 april 2013, diarienummer 2013:264).

Sökanden avser att testa elevernas karaktär och intresse för fotboll. Enligt Skolinspektionen kan karaktär och intresse inte anses vara en färdighet att mäta i ett färdighetsprov (Skolinspektionens beslut den 18 januari 2013, diarienummer 2012:1627).

Att inte ha klara bedömningskriterier med tydliga grunder för rangordningen kan leda till godtyckliga bedömningar avseende vilka elever som ska tas in efter genomfört färdighetsprov då skolan avser att använda färdighetsproven som grund för urval. Det blir också svårt för eleven att veta vad som krävs för att bli antagen. (Skolinspektionens beslut den 4 februari 2013, diarienummer 2011:2132)

Skolinspektionens utredning

Avsaknad av förutbestämda gränser avseende poäng och antal elever

Det saknas en fast och tydligt kommunicerad gräns för vilka färdigheter som ska visas för att en elev ska antas vid Musikskolan Lilla Akademien. Färdighetsproven vid Musikskolan Lilla Akademien bedöms enligt huvudmannens yttrande utifrån ett antal bedömningskriterier där varje kriterium poängsätts på en skala från ett till tio. Samtliga intervjuade har angett att det inte finns någon i förväg fastställd poänggräns som avgör vilka elever som kan erbjudas plats på skolan respektive vilka elever som får besked om att de inte kan erbjudas plats på skolan. Enligt de som intervjuats finns det inte heller något fast antal elever som antas i respektive årskurs. De intervjuade beskriver hur skolan tar in ca 24 elever i förskoleklassen, ca 26 elever per årskurs i grundskolans yngre åldrar och ca 30 elever i grundskolans äldre åldrar. Rektorn har vid intervju beskrivit hur antalet elever i klasserna kan skifta och har exemplifierat med hur man ett år bedömde att det var möjligt att göra ett större intag än planerat till en klass när man tittade på vilka som skulle antas efter färdighetsprovet.

Det saknas objektiva kriterier samt därtill en godtagbar transparens avseende vilka elever som erbjuds reservplats och därmed får möjlighet att komma in på skolan när vakanser uppstår. I det brev som skickas ut till elever som fått reservplats meddelas de att de gjort ett godkänt prov. Rektorn uppger i intervju att reservplatserna är mer en bedömning än övriga förfarandet. Hon beskriver att man brukar ta fyra till fem reserver. Hon berättar vidare att reservplats inte är kopplat till poäng utan det är det sammantagna, att de här eleverna skulle kunna gå på skolan, som beaktas. Om man har fått en reservplats innebär det enligt rektorn att man har möjlighet att gå på skolan, men skolan har inte satt en viss poäng. Hon beskriver vidare att det är lite svårt att svara på vad som är ett godkänt prov men de med höst poäng kommer in. Om man däremot har omkring 5 poäng på de olika färdigheterna blir det svårt att gå på skolan uppger rektorn. Den konstnärliga ledaren beskriver istället förfarandet som att om de som kommer in har 50 poäng och två elever har 49 poäng så kan de få reservplats. På fråga om det finns ett visst antal platser på reservlistan eller om den styrs av viss poäng uppger hon att man kanske tar två elever till reservlistan men att man inte gör den för lång.

Bedömningsförfarandet

Skolinspektionens utredning visar att när juryn respektive rektorn och konstnärliga ledaren tar ställning till vilka elever som ska tilldelas plats på skolan förekommer det att det beaktas andra faktorer än de som angetts som bedömningskriterier. Den konstnärliga ledaren har vid intervju uppgett att vid tilldelningen av plats på skolan kan man inte bara utgå från poängen på provet utan man måste även diskutera vad som står bakom de siffror som har getts. Det exemplifieras med att vissa moment, som rytm och gehör, är mer objektiva medan plastik och koordination är lättare att utveckla. Vid samma intervju beskriver hon att för de elever som har sådana poäng att de är nära att komma in beslutar konstnärliga ledaren och rektorn i samråd om vilka som erbjuds plats. Den konstnärliga ledaren uppger därutöver att man inte alltid kan ersätta musikalitet och begåvning med teknik. Hon berättar vidare att man hör och ser om det hos sökande elever finns begåvning, intresse och musikalitet. Den lärare som sitter i juryn bekräftar bilden av att färdighetsproverna inte är ett prov av huruvida eleven kan olika tekniker. Hon förtydligar att man letar efter "den musiska människan", exempelvis ser man om barnet njuter av att sjunga. Skolans rektor förklarar att det inte handlar om att bedöma utvecklingen utan att se till om den sökande kommit så långt i sitt musikaliska uttryck att det finns något att utveckla.

Vid Musikkolan Lilla Akademien saknas det även enhetliga kriterier och samsyn i hur metoden ser ut för att särskilja elever efter färdighetsproven. Läraren som deltar i juryn berättar i intervjun att om man måste göra ett urval och välja mellan olika elever görs det genom att man kalibrerar hur eleverna ligger till efter att färdighetsproverna genomförts. Läraren beskriver att bedömningen inte bygger på att något bedömningskriterium är viktigare än något annat utan att man går tillbaka till bedömningarna av var och en av eleverna och ser var det kan skilja sig åt om man hade satt poäng med decimaler. Skolans rektor beskriver att om elever har exakt samma poäng och man inte kan ta in alla elever, så är det första man tittar på helheten och sedan väger rytm och gehör tyngre än andra delar eftersom det är mer grundläggande. Den konstnärliga ledaren beskriver urvalsprocessen som att man diskuterar och därmed inte kommer till den punkten att alla elever har samma poäng. Enligt den konstnärliga ledaren kan det handla om att hänsyn då tas till vilket instrument eleverna spelar, där exempelvis den som spelar horn kanske går före för det behovet finns i hela landet. Urvalsmetodiken beskrivs således på avsevärt olika sätt.

Bedömningskriteriet instrument är utformat på ett sätt som brister i tydlighet, transparens och förutsägbarhet. Läraren som sitter i juryn har berättat att det inte är teknisk färdighet man tittar efter vid instrumentspelandet utan istället bedöms hur musikaliskt den sökande eleven spelar och hur mycket man "är en del av musiken". Hon beskriver att juryn försöker se vilka som blir ett med musiken när de spelar och vilka som visar att det är detta som de vill göra. Man måste inte vara jättebra på ett instrument utan man måste kunna bli bra och ha ett intresse uppger hon vidare. Skolans rektor lämnar en liknande beskrivning kring att man bedömer det musikaliska uttrycket och "behovet av att uttrycka sig på ett instrument". Hon beskriver att man kan se och höra att barnet verkligen vill spela på sitt instrument, att man förmedlar något när man spelar, att det inte bara är mekaniskt. Vid intervju med läraren framkommer även uppgifter om att det relevanta inte är hur bra eller svårt sökande elever spelar, utan hur långt eleven kommit i förhållande till hur mycket hen har spelat och om man tränat själv eller för lärare, eftersom det visar hantverket. I intervjun med rektorn uttrycks däremot att det inte handlar om hur långt man kommit hantverksmässigt utan att det kan vara bättre att spela ett enklare stycke med kvalitet än ett svårare stycke med sämre kvalitet.

Vilket instrument en elev spelar kan därutöver påverka urvalsförfarandet på ett sätt som är oförenligt med kravet på öppenhet. Den konstnärliga ledaren har förklarat att det i hela Sverige är brist på musiker som spelar vissa instrument och att en elev inte kan antas till skolan enbart för att hen spelar ett sådant instrument, men att det kan påverka vid urvalet mellan elever. Hon beskriver även att om det skulle vara så att det redan fanns ett tjugotal pianister i en klass blir det problematiskt eftersom man behöver bedriva skolans ensembleverksamhet, och den som spelar ett ovanligt blåsinstrument då kanske går före. Även rektorn har uppgett att om flera elever har samma poäng kan instrumentet vara avgörande om många i klassen spelar samma instrument och det kommer någon som spelar ett annat instrument. Vid elevintervjun har det kommit fram en beskrivning av hur en elev, efter genomfört färdighetsprov, blev kallad på möte till skolan tillsammans med sina föräldrar för att diskutera vilka instrument eleven kunde spela. Eleven fick information om att hen inte kunde komma in på det instrument som hen spelat på färdighetsprovet. Eleven valde ett av de instrument som aktualiserades vid mötet och fick några dagar senare besked om att hen antagits till skolan. Det saknas samtidigt formella beslut och tydlig information om att instrumentvalet kan komma att inverka på en elevs möjligheter att få en plats på skolan och under vilka förutsättningar det i så fall kan ske.

Information om färdighetsproverna

Skolinspektionens utredning visar att den information om skolans färdighetsprov som lämnas till sökande elever och deras vårdnadshavare inte ger en godtagbar bild avseende hur bedömningen av provet görs. Skolinspektionen har tagit del av den information om färdighetsprovet som finns på skolans hemsida samt den information som skickas ut till vårdnadshavare och sökande elever. Informationen som lämnas beskriver moment i färdighetsproverna, men den anger inget om vilka färdigheter, alltså vilka bedömningskriterier, som poängsätts eller hur poängsättningen görs. I den information som lämnas på skolans hemsida och som skickas ut inför färdighetsprovet beskrivs däremot sådant som att under hela provet bedöms barnens intuitiva och naturliga respons på musiken. Vidare beskrivs i den externa informationen att färdighetsproven testar sådant som "Hur responderar de på instruktioner och musikaliska impulser? Hur lyssnar de in försångaren? Hur uttrycker de musiken?". Vid intervjuer med vårdnadshavare vars barn sökt till skolenheten framkommer att man fått intrycket att juryn ser efter potential och vad som kan utvecklas samt att det inför förskoleklass beskrivits att de tittar på viljan att uttrycka musik och tittar på hur barnen svarar på övningarna. Vårdnadshavare som tagit del av skolans på förhand utskickade information om provet har uppfattat det som oklart hur stor vikt skolan lägger vid olika moment och vad man bedömer kring exempelvis instrumentförmågan hos barnen.

Det är heller inte alltid tydligt för sökande elever och deras vårdnadshavare vilka moment som beaktas i bedömningen av färdighetsproverna. För de yngsta barnen som söker till skolenhetens förskoleklass samt till reservplatser i årskurs 1 beskrivs det på hemsidan och i den information som skickas till sökande som frivilligt att spela ett instrument. Läraren som deltar i juryn uppger att det saknar betydelse för slutresultatet när en yngre elev väljer att spela instrument som ett moment i färdighetsprovet. Rektorn har däremot beskrivit att om ett yngre barn inte sjunger så bra men sedan väljer att spela ett instrument och gör det helt rent så kan det påverka hur man bedömer gehörsmomentet eftersom vissa instrument inte kan spelas rent utan gehör. På samma sätt kan andra instrument som de yngre barnen spelar visa att de har koordination. Yngre sökande elever och vårdnadshavare ges ingen information om att instrumentspelet kan påverka bedömningen eller hur det kan göras vilket medför en bristande transparens och förutsägbarhet.

Det saknas därtill en öppenhet avseende vilka resultat elever fått på sina färdighetsprov. Av intervjuerna framgår att poängresultaten på proven bara finns sparade hos rektorn. Rektorn anger att man aldrig lämnar ut den så kallade "raden" med poäng utan att frågor om varför en elev exempelvis inte fått plats på skolan istället hänvisas till den konstnärliga ledaren. Även den intervjuade läraren uppger att det händer att man får frågor om hur det gått för en elev men att man då inte informerar om poäng utan istället berättar om annat.

Motivering till föreläggande som ingripande

Skolinspektionen bedömer att det hos Musikskolan Lilla Akademien saknas en förutsägbarhet i vilken poängnivå som krävs för antagning och en förutbestämd tydlighet om hur många elever som ska tas in på skolan. Därutöver beaktas otillåtna faktorer vid färdighetsproverna och bedömningskriterierna tillämpas inte alltid på ett godtagbart och förutsägbart sätt. Samtidigt lämnas inte tillräcklig eller korrekt information ut till elever och vårdnadshavare varpå nödvändig transparens i skolans bedömningar saknas. Den samlade bilden ger att det föreligger omfattande brister i förfarandet vid mottagande och urval av elever till Musikskolan Lilla Akademien.

Verksamheten vid Musikskolan Lilla Akademien uppfyller mot denna bakgrund inte författningarnas krav gällande öppenhet, objektivitet, förutsägbarhet och rättssäkerhet i mottagande- och urvalsförfarandet.

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen). Eftersom verksamheten vid Musikskolan Lilla Akademien inte uppfyller författningarnas krav, finns skäl att förelägga Musikskolan Lilla Akademien AB att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

I ärendets slutliga handläggning har även regionstabsjuristen Charlotte Fagher deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

X Michael Hjalmarsson

Beslutsfattare

Signerat av: Michael Hjalmarsson

X Fia Rosholm

Föredragande

Signerat av: Fia Rosholm

Allmänt om tillsynen:

Mer om Skolinspektionens tillsyn hittar ni på www.skolinspektionen.se.